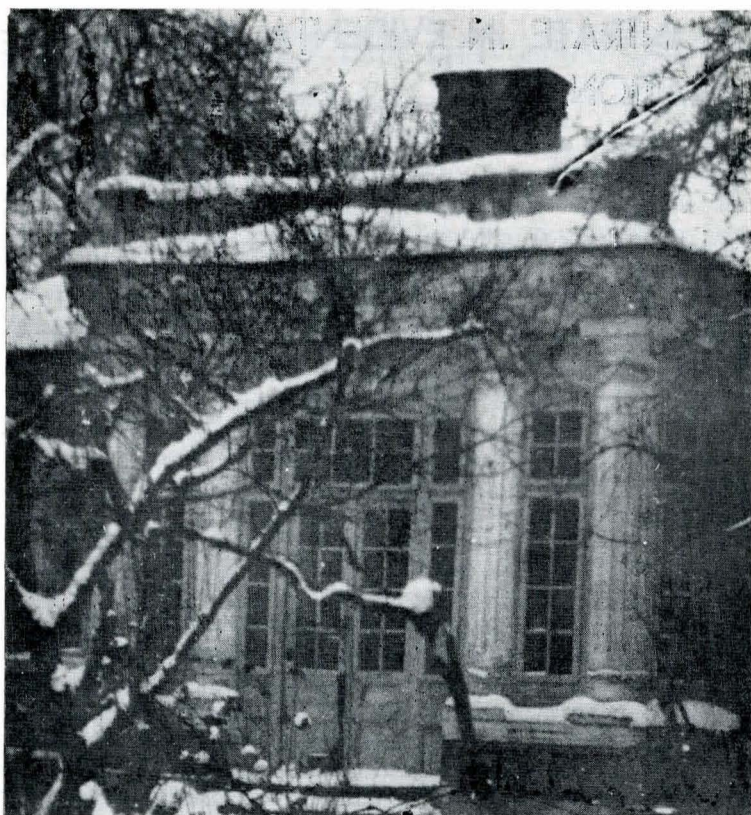




3. Casa în care s-a născut Lucrețiu Pătrășcanu.

cut o altă personalitate a poeziei românești, poetul George Bacovia (1881–1957). În linii mari, locuința și-a păstrat forma și aspectul inițial, deși de-a lungul timpului a avut numeroși proprietari și diverse destinații. Interiorul clădirii era compartimentat în opt încăperi. Constructorii au respectat planul inițial și indicațiile Primăriei Bacăului, așa cum am putut constata cu ocazia descoperirii planului original la Arhivele statului din Bacău. Clădirea, cu ziduri din cărămidă, păstrează în exterior ferestre largi și înguste, situate de o parte și de alta a ușilor, o friză sub streșina alcătuită din capete ale grinzilor de lemn.

Motive simple, decupate în lemn, împodobesc ferestrele și ușile. Obloane metalice asigurau mărfurile din această casă-prăvălie.

La 6 noiembrie 1900, în casa părinților de pe strada Cuza Vodă nr. 5 (azi str. Păcii nr. 9), se naște cel ce avea să fie una dintre cele mai mari personalități ale conducerii Partidului Comunist Român — Lucrețiu Pătrășcanu (1900–1954). Casa (foto nr. 3) a fost construită pe la 1850 de un boieras de la Poduri-Moinești. Astăzi, din pridvorul cu patru coloane și închis cu sticlă se pătrunde într-un hol cu trei uși, corespunzătoare la trei încăperi. Prin ușa de stejar din față se accede într-o cameră, având fixat în tavan un luminator prin care pătrundeau razele soarelui. Aceasta, se pare, era camera destinată micului Lucrețiu, unde existau o bibliotecă și o masă de lucru.

Protejate, găsindu-li-se ulterior o funcționalitate corespunzătoare, toate aceste obiective vor întregi patrimoniul național pentru a fi studiate și vizitate de generațiile actuale și viitoare.

VALORIFICAREA MUZEALĂ A UNUI MONUMENT ISTORIC BĂIMĂREAN

VIORICA URSU

Destinația muzeală a unor monumente istorice și de arhitectură rămâne soluția științifică și practică nu numai a valorificării corespunzătoare a acestora, ci și a rezolvării unei probleme esențiale, aceea a conservării lor. Căci, cu siguranță, înaintea amenajării în interioarele sale a unei expoziții muzeale, de pildă, monumentul este restaurat, înlăturându-se denaturările de care diversele rosturi funcționale nu l-au cruțat în timp, redându-i-se forma originală, pe cât posibil. Credem că nu există monumente, în patrimoniul muzeelor, care să facă excepție de la această grijă.

În contextul preocupărilor pentru păstrarea și valorificarea monumentelor, notăm înscrierea recentă în circuitul muzeal a unui interesant monument de istorie medievală la Baia Mare: *Turnul măcelarilor* (sec. XV–XVIII).

Monumentul a fost restaurat în anii 1961–1962 și ulterior degajat, prin sistematizarea zonei municipiului, de construcții puțin corespunzătoare. Turnul continua să rămână însă aproape neobservat de mulțimea ce se perinda zilnic în Piața Izvoare din Baia Mare și datorită unei ciudate erori de apartenență, „completînd”, pînă nu demult, anexe gospodărești din apropierea lui.

După trecerea obiectivului în patrimoniul Muzeului județean s-au efectuat lucrări de reparații și întreținere, căutîndu-se, în același timp, soluții optime de conservare și valorificare a acestuia. Zona de protecție de care beneficiază monumentul — spațiul ale cărui împrejurimi și amenajare s-au terminat recent — îl face remarcant din perspectiva unei importante intersecții de străzi ale municipiului și de pe artera principală ce leagă gara de centrul vechi al Băii Mari.



1. Turnul măcelarilor din Baia Mare, monument istoric, sec. XV–XVIII



Mărturie a istoriei zbuciumate a orașului Baia Mare, a eforturilor sale de apărare de-a lungul secolelor de primejdii și nesiguranță ale evului mediu, singurul turn păstrat din sistemul de fortificații al orașului. Turnul măcelarilor se aflase pentru întreținere și apărare în seama breslei măcelarilor, de unde și denumirea păstrată pînă astăzi. Situat în partea de sud, turnul, unul din cele șapte care consolidau centura de ziduri a orașului, apăra acest sector, străjuind și una din porțile de acces aflate în preajma sa — poarta de sud.

Fortificarea orașului Baia Mare, potrivit nevoilor și practicii medievale, pentru apărarea libertății acestuia, a bunurilor comunității și ale fiscului (aflate aici), a constituit obiectul preocupării atît a conducerii orașului, cît și a statului feudal. În anul 1469, la cererea judeului, regele Matei Corvin acordă dreptul orașului *Rivulus Dominarum* (Baia Mare de astăzi) să-și construiască fortificații din piatră.

Avariate sau distruse în urma numeroaselor atacuri suferite — căci bunurile aflate în acest oraș, în care se extrăgeau și se prelucrau metale prețioase, se băteau monede, au constituit o permanentă tentație și motivul nenumăratelor invazii și incursiuni — fortificațiile au necesitat repetate lucrări de refacere.

Construcție masivă din piatră (înălțime: 20 m) cu planul aproape circular (diametrul: 9,50 m), turnul are două încăperi suprapuse, cu acces de pe latura de nord — odinioară din interiorul cetății. Încăperea de la parter, boltită, servea depozitării muniției, iar cea de la etaj, prevăzută cu ferestre de tragere, era destinată supravegherii și tragerii. Acoperișul clădirii, în formă de con, avînd o ingenioasă structură din lemn, se sprijină pe grinzi masive, vizibile din încăperea de sus, lipsită de tavan.

Inserierea în circuitul de vizitare a acestui monument — construcție medievală cu caracter defensiv¹ —, ne-a condus la ideea expunerii, în interior (în încăperea de la etaj), a unor piese contemporane turnului și care au completat rosturile sale de apărare. Aceste obiecte: puști grele, tunuri mici de mină, ghiulele de diferite calibre, dar și lănci, ghioage, halebarde — piese din colecția secției de istorie a muzeului, a căror datare se încadrează în secolele XV—XVII — au fost expuse împreună cu documente medievale, în facsimile, privind obligații ale băimărenilor la lucrări de întreținere a fortificațiilor orașului. Este expusă, de asemenea, amprenta sigiliului din secolul al XIV-lea al orașului Baia Mare, purtînd în legendă un minunat mesaj de încredere în oameni, un apel la întrajutorarea cetățenilor, ca o cheazășie a tăriei orașului medieval, a puterii sale de apărare: „*Mutuu amor civium optimum est civitatis firmamentum*”².

Întreaga concepție de expunere a avut în vedere păstrarea ambianței de epocă a monumentului. Astfel, iluminatul mascat este adecvat, iar mobilierul alcătuit din cîteva piese: o vitrină centrală, trei suporturi de arme, două panouri confecționate din lemn natur, patinat și dispuse lîngă perete. De asemenea, cele cîteva texte explicative și etichetele sînt scrise



2. Aspect de la deschiderea oficială pentru public a monumentului.

3. Imagine printr-o fereastră vestică a turnului.

de mină cu caractere inspirate din scrierea medievală. Toată această grijă, spre a evita aglomerarea interiorului și orice distonanță a expoziției, respectiv a modului de expunere, cu ambianța de epocă a acestuia, în ultimă instanță spre a nu diminua valoarea monumentului.

Desigur, modalitatea amintită aici, de valorificare a unui monument istoric, este în general obișnuită și în cazul altor obiective similare. Totuși, realizarea expoziției în interiorul unei încăperi lipsite de tavan cu pereți de zid netencuit, cu goluri (ferestrele de tragere), a creat numeroase probleme. Soluțiile găsite — rod al colaborării între muzeografi, arhitecți, plasticieni — credem că răspund atît cerințelor de conservare, cît și de valorificare a monumentului medieval și a unor piese muzeale contemporane acestuia.

În legătură cu expoziția amintită este necesar de menționat faptul că monumentul neputînd asigura microclimatul constant, favorabil păstrării pieselor de metal, expoziția organizată în interiorul acestuia are un caracter temporar, fiind prevăzută numai pentru sezonul de vară. Piese de muzeu sînt readuse în depozite pentru perioada cu exces de precipitații și temperaturi scăzute (toamnă-primăvară).

În perspectivă, avem în vedere organizarea și a altor expoziții temporare, pe teme de istorie medievală, în interiorul aceluiași monument, adecvate ambianței și caracterului acestuia.

Pentru municipiul Baia Mare, vechiul turn din Piața Izvoare, pe lîngă valoarea sa documentar-istorică deosebită, constituie un obiectiv muzeal de mare interes cultural și turistic.

¹ În această incintă, a cărei suprafață este de 300 mp, împrejmuită cu gard de zid, înalt de 1,50 m, s-a amenajat o originală expoziție de articole de artă populară și artizanat cu vinzare, cunoscută deja sub numele de „Tîrgul artizanilor maramureșeni”. Articolele prezentate sînt realizate de creatori populari din zonele județului Maramureș.

² Originalul tiparului sigiliului, din secolul al XIV-lea, al orașului Baia Mare se află în colecțiile de istorie ale Muzeului județean Maramureș.